

Введення інституту аграрних розписок на Україні може надати позитивний вплив на розвиток АПК, але тільки за умови ефективного впровадження його норм. Зокрема, необхідно внести необхідні правки щодо статусу аграрної розписки в сам Закон, запустити в роботу Реєстр аграрних розписок, а також визначити порядок оподаткування операцій з ними. Все це дозволить уникнути правової плутанини та ризиків, пов'язаних з податковими наслідками здійснення таких операцій, а отже - підвищить затребуваність цього фінансового інструменту як серед аграріїв, так і з боку банків, небанківських кредитних установ і приватних інвесторів.

Література.

1. Про аграрні розписки: Закон України від 6.11.2012 р. № 5479-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// search.ligazakon.ua](http://search.ligazakon.ua).
2. Державний земельний банк – ефективне управління державними землями та пільгове кредитування малого і середнього бізнесу на селі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// kam-pod.gov/ua](http://kam-pod.gov/ua)
3. Матеріали офіційного сайту Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.minagro.gov.ua](http://www.minagro.gov.ua).
4. Накай О.А. Сучасний стан та проблеми банківського кредитування сільськогосподарських підприємств / О.А. Накай [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.bsfa.edu.ua](http://www.bsfa.edu.ua).

УДК 330.341

ВЕНЧУРНІ ІНВЕСТИЦІЇ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАЛУЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

**ЗАЙКА С.О., ст. ВИКЛАДАЧ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМ. П. ВАСИЛЕНКА**

В статті наведено світовий досвід залучення венчурних інвестицій та розглянуто основні переваги, які надає венчурне підприємництво учасникам економічного процесу. Запропоновано використання венчурного капіталу для фінансування виробництва біопалива.

In the article have been given the world experience of the venture investment's drawing; the main advantages that the venture enterprises gives the participants of the economic processes have been considered here too. There have been also proposed the application of the venture capital for the financing of the biofuels production.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нині в Україні важливим завданням є пошук нетрадиційних шляхів інвестування інноваційних проєктів. Одним із найбільш ефективних механізмів, який забезпечує інноваційні проєкти ресурсами є венчурне інвестування.

Як свідчить досвід провідних країн світу, трансферт наукових знань у нові технології, отримує значні переваги в забезпеченні стійких темпів економічного розвитку. У свою чергу інноваційний розвиток передбачає залучення венчурного капіталу, який на сьогодні може стати ефективним джерелом фінансового забезпечення наукових розробок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку венчурного підприємництва цікавить багатьох вчених, серед них: Л.Л. Антонюк, Ю.А. Гохберг, В. Грига, О. Красовська, А.В. Лукашов, Ю.В. Макогон, С.О. Москвін, А.М. Поручник, О. Стариченко, О.Б. Чернеча та ін. Але питання залучення венчурного капіталу у виробництво біопалива висвітлені в їх працях недостатньо.

Формулювання цілей статті. Метою статті є вивчення світового досвіду залучення венчурних інвестицій та можливості його використання для фінансування українських інноваційних проєктів.

Виклад основного матеріалу. В XXI ст. перед Україною стоїть важливе завдання вибору подальшого розвитку аграрної економіки: або держава буде і надалі орієнтуватись на експорт сировини, перетворивши себе на ресурсний придаток цивілізованих країн, або зробить все можливе, щоб опинитись в числі країн з високорозвиненими конкурентоспроможними високотехнологічними галузями економіки. Щоб не залишитись осторонь світових економічних перетворень, Україна повинна спиратись на інвестиційно-інноваційну модель розвитку, одним із ефективних механізмів впровадження якої є венчурне підприємництво.

Венчурний бізнес, як правило, трактується як ризиковий бізнес. Під венчурної фірмою зазвичай розуміється комерційна науково-технічна фірма, зайнята розробкою і впровадженням новітніх технологій і продукції з невизначеним заздалегідь доходом, тобто з ризикованим внеском капіталу.

Венчурне підприємництво базується на принципах поділу і розподілу ризику. Воно дозволяє авторам ідей, які не мають в достатньому обсязі власних коштів, реалізувати ці ідеї.

Особливістю венчурного підприємництва є те, що венчурний капітал завжди чутливо реагує на моду і невідступно слідує за нею. Інвестиції охочіше і частіше всього спрямовуються в ті галузі, які пов'язані з можливістю швидкої і прибуткової реалізації наукомісткої продукції, на яку вже є або тільки формується ажіотажний попит, що приносить найбільший прибуток [7].

Зародився венчурний бізнес в США в середині ХХ ст. Перший венчурний фонд, сформований Артуром Роком у 1961 р., був розміром 5 млн. дол., з яких було інвестовано всього 3 млн., а через нетривалий час Рок повернув інвесторам майже 90 млн. дол., отримавши 3000 % рентабельності за 5 років, або 600 % в рік. У 80-х роках обсяг венчурного інвестування в цій країні сягав вже 1,0 млрд. дол. В ХХІ ст. венчурне підприємництво отримало широкий розвиток в провідних країнах світу. Так в США протягом останніх десяти років прибутковість прямих інвестицій у венчурні компанії знаходиться на рівні 48 %. При цьому обсяг венчурних інвестицій складає понад 20 млрд. дол. на рік, що становить 0,48 % ВВП. У Польщі венчурні інвестиції складають 0,08 % ВВП, у Кореї - 0,28 %. У країнах ЄС обсяг венчурних вкладень перевищує 5 млрд. дол. на рік, в Індії – 1 млрд. дол., Китаї - 1,27 млрд. дол. [8].

Дослідження американських вчених свідчать, що на першому етапі інноваційного процесу, коли проробляється науково-технічна ідея, відхиляється понад 80 % науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт [2]. 70 % науково-дослідних проектів, що розробляються промисловими підприємствами, не дають позитивного комерційного ефекту і лише 20 % нових видів продукції є конкурентоспроможними і продовжують вироблятися. Імовірність отримання позитивного результату на стадії фундаментальних досліджень становить 5-10 %, на етапі прикладних досліджень – 85-90 %, а на етапі розробки – 95-97 % [6].

Фахівці підрахували, що з точки зору реєстрації патентів на винаходи один долар венчурних інвестицій у науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) майже в 10 разів ефективніший за долар, вкладений крупною компанією. Венчурні інвестиції складають менше 3 % корпоративних витрат на НДДКР, але приводять до здійснення 15 % всіх інновацій у промисловості [5].

На думку американського економіста Пітера Друкера венчурне підприємництво - це нова форма розвитку економіки, яка буде етапом

грандіозних перспектив в різних галузях національної економіки США [3].

В Україні венчурне підприємництво зародилося під час економічних реформ при переході на нові організаційно-правові форми підприємницької діяльності в інноваційній сфері. У 1998 році за пропозицією Європейської асоціації венчурного капіталу при Українській асоціації інвестиційного бізнесу (УАІБ) була відкрита секція венчурного інвестування. Правову базу функціонування вітчизняних венчурних фондів було закладено у 2001 році, коли почав діяти Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні фонди)».

Поняття венчурного фонду в Україні відрізняється від загальноприйнятого у світі. В нашій країні це специфічний інститут спільного інвестування (ІСІ), правила формування, існування та закриття якого включено у загальні правила діяльності ІСІ та компаній з управління активами. Венчурні фонди в Україні, порівняно з іншими видами інститутів спільного інвестування, є найбільш ризикованими для інвесторів, що пояснюється відсутністю жорстких законодавчих вимог щодо складу і структури активів цих фондів та операцій з ними, які характерні для інших ІСІ. До венчурного фонду висуваються найменші регулятивні вимоги з боку законодавства, саме це робить його гнучким інструментом для здійснення інвестиційних програм [9].

Підвищена ризикованість венчурних фондів не відлякує інвесторів, так як компенсується широкими інвестиційними можливостями таких фондів, ефективне використання яких може принести інвесторам більші прибутки та інші переваги, ніж при вкладенні коштів в інші ІСІ. Згідно українському законодавству, венчурні фонди, як і будь-який інший інститут спільного інвестування звільняється від сплати податку на прибуток та ПДВ до моменту завершення своєї роботи та виплати дивідендів. Це дозволяє забезпечити безбиткове реінвестування грошей від реалізації проекту. Акумуляуючи прибуток у рамках венчурного фонду, інвестор має змогу реінвестувати його в інші проекти без сплати податків [9]. Саме тому венчурні фонди користуються популярністю в Україні і їх кількість з кожним роком збільшується. Станом на 30.11.2013 р. частка венчурних фондів в загальних активах українських ІСІ перевищує 90 % (табл.).

Структура інституційних інвесторів в Україні*

Інституційні інвестори	Кількість в управлінні	Активи в управлінні, млн. грн.
Відкриті ІСІ	38	110
Інтервальні ІСІ	40	140
Закриті ІСІ (крім венчурних)	157	9414
Венчурні ІСІ	1083	173222
ІСІ разом	1318	182887
Недержавні пенсійні фонди	77	723
Активи страхових компаній	5	20
Разом	1400	183630

* - складено за даними <http://www.uaib.com.ua>.

Структура інвесторів венчурних інститутів спільного інвестування станом на 30.09.2013 р. наведена на рис.

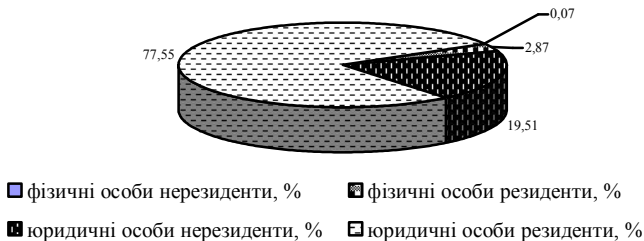

Рис. Структура інвесторів венчурних ІСІ.

Найпривабливішими сферами венчурного інвестування в Україні є будівництво, сільське господарство та переробка сільгосппродукції, харчова промисловість, роздрібна торгівля, в той час, як у країнах Європейського Союзу і в США - це інвестиції в інновації. Нині венчурні фонди в Україні використовуються переважно для оптимізації управління активами фінансово-промислових холдингів та зниження податкового навантаження, тоді як венчурне інвестування у світі залишається одним із найважливіших джерел капіталу для компаній, швидкий ріст та розвиток яких постійно потребує додаткових зовнішніх інвестицій [4]. Тобто сучасні українські венчурні фонди в основному не відповідають критеріям венчурного підприємництва, бо не інвестують кошти в інноваційні високотехнологічні проекти.

Венчурні капіталісти США вважають, що на сьогодні перспективним інноваційним проектом є виробництво альтернативних видів палива, адже запасів нафти на планеті вистачить не більше ніж на 30 років. Саме це може пожвавити світову економіку, як Інтернет десятиріччя тому. В 2011 році лише в одну американську компанію Siluria Technologies, яка займається розробкою біопалива, венчурні інвестиції склали 3 млрд. дол., а до 2015 року очікується їх поступове збільшення в понад 4 рази [1].

На нашу думку, такий зарубіжний досвід венчурного підприємництва буде корисним для України. Адже одна з найважливіших функцій венчурного фінансування в економіці - підтримка наукомістких підприємств, які в подальшому розвиваються і приносять великі прибутки своїм власникам і економіці країни в цілому.

Україна має значний потенціал розвитку виробництва біопалива з сільськогосподарських культур, зокрема з ріпаку. А з венчурним капіталом українські підприємства отримують можливість доступу до фінансових ресурсів, необхідних для впровадження власних технологічних розробок.

Література.

1. Биомасса: топливо и энергия [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.bioethanol.ru>.
2. Денисенко Д.П. Управлінські форми підтримки розвитку економіки (досвід США) // Проблеми науки – 2003. – № 12. – С. 47-53.
3. Друкер П. Задачи менеджмента в XXI веке / Пер. с англ., учеб. пособие. – М.: Вильямс, 2003. - 240 с.
4. Красовская О. Венчурный капитал: опцики в трактовании и состоянии дел в Украине / О. Красовская, В. Гринга // Економіст. – 2007. - № 9. – С. 75-77.
5. Лукашов А.В. Венчурне фінансування. – Київ: «Лібра», 2005. – 368 с.
6. Макогон Ю.В. Управления международной конкурентоспособностью предприятий (организаций): Учебное пособие. / Ю.В. Макогон, Ю.А. Гохберг, О.Б. Чернеча – Донецк, ДонНУ, 2004. – 141 с.
7. Москвін С.О. Венчурні фонди інноваційного розвитку // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - № 2. - С. 89-95.
8. Поручник А.М. Венчурний капітал: зарубіжний досвід та проблеми становлення в Україні: Монографія / А.М. Поручник, Л.А. Антонюк – К.: КНЕУ, 2000. – 172 с.
9. Стариченко О. Особливості та можливості венчурних інвестиційних фондів в Україні інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://ufin.com.ua/analit_mat/rzp/195.htm